

Posudek školitelky na diplomovou práci Kateřiny Suré na téma *Aplikace mezinárodního humanitárního práva na kybernetické vedení boje*

Diplomantka se v práci zaměřila na zajímavé, relevantní a kontroverzní téma aplikace mezinárodního humanitárního práva (MHP) na kybernetické vedení boje. Tématu se zhostila způsobem, který je z hlediska typu kvalifikační práce odpovídající. Během psaní prokázala schopnost samostatné odborné práce, a to jak pokud jde o vyhledávání zdrojů, tak pokud jde o práci s nimi. Diplomovou práci celkově hodnotím jako ne zcela vyčerpávající, ale přehledné zpracování tématu s jasnými, byť obecně formulovanými závěry.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Přesun nejrůznějších aktivit, včetně vedení ozbrojeného konfliktu, do kyberprostoru je jedna z velkých výzev, jež stojí před současným mezinárodním právem. Toto prostředí se totiž natolik odlišuje od prostředí známého z minulosti (válka na souši, na moři, ve vzduchu), že by se *a priori* mohlo zdát, že tradiční zásady mezinárodního humanitárního práva (MHP) zde nejsou využitelné. Práce se zamýšlí nad tím, nakolik je to pravda a jaké změny v MHP by případně mohly mezeru mezi realitou a právní úpravou zacetit. Ačkoli tyto otázky nejsou v práci plně zodpovězeny, již samotný fakt, že si je diplomantka položila a naznačila možné způsoby vypořádání se s nimi, je užitečný. Už proto že, jak diplomantka poznamenává, téma začíná v České republice budit pozornost teprve v poslední době. Zpracování tématu kladlo na diplomantku střední nároky. Téma samo o sobě je komplexní a komplikované a vyžaduje jak znalost pravidel MHP, tak porozumění tomu, jak vypadá boj v kyberprostoru a v čem se odlišuje od boje v konvenčním prostředí. Diplomantce současně usnadnila práci existence tzv. Tallinnského manuálu, z něhož hojně cituje (možná z něj vychází až příliš často a chápe jej omezeně kriticky).

2. Formální stránka práce a využití zdroje:

Diplomová práce má standardní délku (celkem 58 stran, z toho 42 strany vlastního textu) i formální úpravu. Po jazykové stránce je na dobré úrovni, překlepů a gramatických chyb je v ní pomálu. Diplomantka píše příjemným stylem, práce se, přes množství odborných termínů a komplikované téma, čte dobře. Práce vychází z odpovídajícího počtu primárních zdrojů a sekundární literatury. Větší závislost na Tallinnském manuálu již byla zmíněna, diplomantka sama nicméně již v úvodu práce dává najevo, že si je této závislosti vědoma, a nabízí pro svůj přístup i vysvětlení (manuál je skutečně klíčovým zdrojem pro danou oblast). Způsob využití a citování zdrojů je standardní.

3. *Obsahová stránka práce:*

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, čtyř kapitol a závěru. V úvodu diplomantka stručně představuje téma a vymezuje cíl práce, jímž je „*zodpovězení otázky, zda je možné na válečné aktivity prováděné prostředky moderních technologií aplikovat existující mezinárodní humanitární právo, a pokud ano, pak do jaké míry*“ (str. 1). První kapitola připomíná hlavní parametry MHP a pracuje také s koncepcí pěti generací moderního válečnictví zavedenou americkým vojenským teoretikem W. S. Lindem. Kapitola vcelku nepřináší nic nového, je ale třeba ji chápat jako předstupeň vlastní analýzy tématu, která je obsažena v kapitolách 2-4. Ty tváří jádro diplomové práce.

Kapitola 2 analyzuje klíčové pojmy související s vedením boje v kyberprostoru, jimiž jsou pojmy kybernetický prostor, kybernetická operace a kybernetický útok. Kapitola 3 se zabývá otázkou, nakolik lze v kyberprostoru využít obecné principy MHP (vojenská nutnost, humanita, rozlišování, přiměřenost, zákaz zbytečných útrap). Diplomantka dospívá k závěru, že principy povětšinou aplikovatelné jsou, bylo by ale třeba uzpůsobit je specifickému kybernetickému prostředí. Právě návrhy na ono přizpůsobení by mohly tvořit přidanou hodnotu práce, diplomantka se ale omezuje na naznačení cest, jimiž by bylo možno se vydat, detailnější rozbor nenabízí (o tom, že i takový přístup má svá pozitiva, již byla řeč).

Dalo by se očekávat, že po kapitole věnované obecným pravidlům MHP bude následovat kapitola zaměřená na některá specifická pravidla, jež by byla zvláště relevantní v kyberprostoru. Není tomu tak. Kapitola 4 zůstává na obecné rovině, na níž se snaží identifikovat určité vybrané problematické aspekty aplikace MHP na kybernetické vedení boje. Mezi ty diplomantka řadí „autorství“ kybernetické operace, teritoriální limitace, účast civilistů a tzv. ochranné možnosti MHP. Názvy aspektů nepůsobí zcela jasně a celá kapitola budí dojem, že byla šita lehce horkou jehlou. To, společně s absencí kapitoly věnované specifickým pravidlům MHP, jsou asi největší slabiny práce.

V závěru práce diplomantka dospívá ke konstatování, že „*mezinárodní humanitární právo se v kybernetickém prostoru aplikuje, nicméně pro jeho adekvátní užití je třeba, aby došlo v určitých ohledech /.../ k zaplnění „mezer“, ať už interpretací či vznikem norem nových*“ (str. 41). S tím lze jistě souhlasit, práce by ovšem, jak již bylo opakovaně řečeno, měla větší přínos, kdyby se nad rámec „diagnózy“ pokusila zajít dále právě v oné snaze o zaplňování mezer.

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Kateřiny Suré *Aplikace mezinárodního humanitárního práva na kybernetické vedení boje* splňuje přes dílčí výhrady uvedené výše nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací na PF UK. Proto ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako **velmi dobrou až výbornou**. Během obhajoby by se diplomantka měla vyjádřit k následujícím otázkám:

- 1) Může podle názoru diplomantky střet, který je veden výlučně kybernetickými prostředky, naplnit znaky ozbrojeného konfliktu (mezinárodního či vnitrostátního)? Pokud ano, za jakých podmínek se tak děje?
- 2) V rámci tradičního boje se standardně rozlišují konvenční zbraně a zbraně hromadného ničení. Vidí diplomantka možnost analogie k tomuto rozlišení v rámci kyberprostoru?

V Praze dne 9. prosince 2019

Doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA